SCHEMA FIZICĂ

Suport Laborator Saptămâna 04 FEAA Master SIA/SDBIS

Cuprins

Sch	nema fizică	2
	Crearea unei scheme noi	7
	Tablespace-uri și fișiere de date	
	Segmente, extent-uri și blocuri de date	
	Alocarea spatiului	

Schema fizică

În Oracle, spre deosebire de alte sisteme de gestiune a bazelor de date, conceptul de schemă se contopește cu cel al unui cont de utilizator. Nu pot fi create scheme fără contul utilizator asociat. Numele schemei va fi identic cu cel al utilizatorului. La nivel conceptual, schema nu e altceva decât un "namespace", adică un nume sub care pot fi grupate mai multe obiecte ale bazei de date: tabele, pachete PLSQL etc.

Din punctul de vedere al schemei fizice ne interesează modul în care obiectele din această schema se mapează pe structurile fizice ale bazei de date (segmente, tablespace-uri etc.), dar și acele obiecte specifice care permit optimizarea modelului logic: indecși, tabele de tip cluster, view-uri materializate, tabele partiționate etc.

Crearea unei scheme noi

Vom începe prin crearea unei utilizator nou și implicit a schemei asociate, denumită "FB". Ne dorim crearea unei aplicații de tip Facebook, dar, evident, la un nivel mult simplificat, asta ca să nu spunem ușor penibil. Comanda de creare a utilizatorului "FB" ar fi:

```
SYS@SQL> create user FB identified by "fb";
User created.

SYS@SQL> grant create session, create table, create sequence, create view, create procedure to FB;
Grant succeeded.
```

Mai sus am creat utilizatorul "FB" cu parola "Fb1234" și i-am acordat drepturi de conectare, de creare de noi tabele, secvente, view-uri si proceduri stocate. Vom discuta mai în detaliu despre utilizatori la laboratorul despre securitate.

- Folosind SqlPlus, realizați o conexiune nouă cu utilizatorul "FB".
- Din sesiunea FB, încercați crearea unei table de test. Folosiți următoarea comandă:

create table test as select * from dual;

Ce obțineți? Explicați.

Tablespace-uri și fișiere de date

Avem creată schema "FB", dar ar trebui sa specificăm și locul unde Oracle ar trebui să aloce spațiu pentru tabele, indecși și alte astfel de obiecte pe care le vom crea în această nouă schemă.

Oracle alocă spațiu în așa-numitele tablespace-uri. Nu vă lasați induși in eroare de denumirea de "tablespace"! Nu e doar locul în care spațiul pentru tabele poate fi alocat, ci și pentru alte tipuri de obiecte, cum ar fi indecșii.

Un tablespace poate fi privit și ca o colecție de fișiere de date, împreună cu tot felul de proprietăți prin care se stabilește modul de alocare, tipul de tablespace etc.

Ne propunem să facem un tablespace nou nouţ, doar pentru schema FB. Pentru început, haideţi să vedem în ce locaţie sunt fişierele de date existente. Folosim un cont administrativ, SYS sau SYSTEM:

Se poate observa că, în cazul de față, toate fișiere de date sunt în "C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\". Nu e o regulă ca toate fișierele de date să fie în același director, iar locația de pe calculatorul dumneavoastră s-ar putea să fie diferită în funcție de felul în care a fost configurată baza de date. În fine, vom crea tablespace-ul FB_TBS (TBS vine de la tablespace) și îi vom asocia un fișier de date în aceeași locație unde se află și celelalte fișiere de date. Folosiți un cont administrativ, SYS sau SYSTEM:

SYS@SQL> create tablespace FB_TBS datafile 'C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\FB_TBS01.DBF'
size 1M autoextend off;

Tablespace created.

Dacă folosiți mașina virtuală, atunci tot ce ține de configurarea aplicatiei FB a fost deja pregatit. Oricum, e interesant a vedea cum s-a realizat acest lucru. Deci, citiți mai departe!

Rețineți! Un fișier de date, la un moment dat, nu poate fi asociat decât unui singur tablespace.

Interogați dicționarul bazei de date și afișați toate tablespace-urile disponibile.

Mai departe vom seta tablespace-ul FB_TBS ca tablespace implicit pentru utilizatorul FB.

SYS@SQL> alter user fb default tablespace fb_tbs quota unlimited on fb_tbs;
User altered.

În acest moment, tabelele și alte obiecte care alocă spațiu din schema FB vor fi create, implicit, în tablespace-ul FB_TBS. Remarcați că nu este suficient să setăm doar tablespace-ul implicit, ci trebuie să dăm și drepturi utilizatorului FB să aloce spațiu în respectivul tablespace, prin intermediul clauzei "QUOTA".

Este posibil, la un moment dat, să avem obiecte din alte scheme în tablespace-ul FB TBS?

Segmente, extent-uri și blocuri de date

Reprezentarea fizică a unui obiect din baza de date care alocă spațiu este segmentul. Cel mai comun tip de segment este cel asociat unei tabele. Putem trage o ochiadă în dicționarul bazei de date pentru a vedea ce alte tipuri de segmente există deja create:

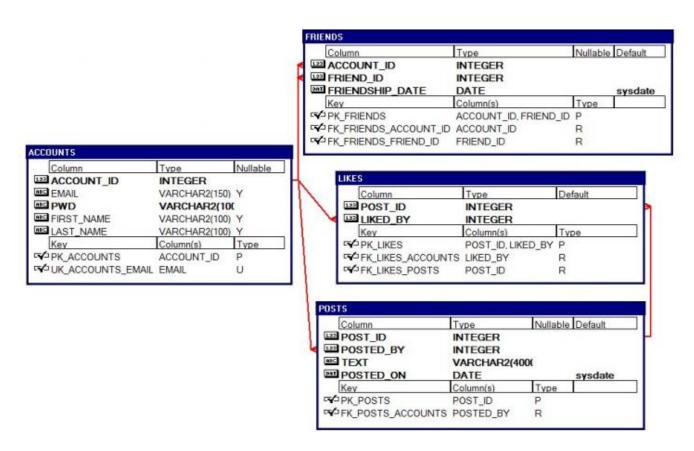
SYS@SQL> select distinct segment_type from dba_segments;

SEGMENT_TYPE
------LOBINDEX
INDEX PARTITION
TABLE SUBPARTITION
ROLLBACK
TABLE PARTITION
NESTED TABLE
LOB PARTITION
SYSTEM STATISTICS
LOBSEGMENT
INDEX
TABLE
TYPE2 UNDO
CLUSTER

Mergem mai departe cu aplicația noastră FB și vom crea câteva tabele în schema FB. Va trebui, deci, să vă conectați cu utilizatorul FB. Mai știți parola? E "fb".

```
-- stores all FB users
create table accounts (
  account id integer,
  email varchar2(150),
  pwd varchar2(100) not null,
 first name varchar2(100),
 last name varchar2(100),
  constraint pk_accounts
     primary key (account_id),
  constraint uk accounts email
     unique (email)
);
-- stores all friend relationships
create table friends (
  account_id integer,
 friend id integer,
  friendship date date default sysdate not null,
  constraint pk friends
     primary key (account id, friend id),
 constraint fk_friends_account_id foreign key (account_id)
     references accounts(account id),
  constraint fk friends friend id foreign key (friend id)
     references accounts(account_id)
);
-- all posts
create table posts (
  post id integer,
 posted by integer not null,
  text char(2000) not null,
  posted_on date default sysdate not null,
  constraint pk posts
     primary key (post_id),
  constraint fk posts accounts foreign key (posted by)
     references accounts(account id)
);
-- all likes
create table likes (
  post id integer,
  liked by integer,
  constraint pk likes
     primary key (post id, liked by),
  constraint fk_likes_posts foreign key (post_id)
     references posts(post_id),
  constraint fk_likes_accounts foreign key (liked_by)
     references accounts(account_id)
);
```

Se vede de la o poștă că avem de-a face o aplicație simplistă, fără prea multe finețuri. Avem conturi utilizator, cine cu cine-i prieten, ce a postat fiecare utilizator și cine a dat "like" pentru mesajele postate. Mai jos și diagrama entitate-relație, ca să fie și mai clar:

În sfârșit vom și popula tabelele cu câteva înregistrări de test. Mai întâi, utilizatorii:

```
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (1, 'angelas@yahoo.com', 'UnAlbastruInfinit!', 'Angela', 'Similea');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (2, 'mt@gmail.com', 'SteauaFaraNume', 'Marius', 'Teicu');
insert into accounts (account id, email, pwd, first name, last name)
  values (3, 'catalin_cris@hotmail.com', 'VorbesteMarea', 'Catalin', 'Crisan');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (4, 'aurelian tem@yahoo.com', 'AhAhCeBunSunt!', 'Aurelian', 'Temisan');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
values (5, 'stela_popescu@gmail.com', 'Catena', 'Stela', 'Popescu');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (6, 'arsinel@gmail.com', 'FarmaciaInimii', 'Alexandru', 'Arsinel');
insert into accounts (account id, email, pwd, first name, last name)
  values (7, 'loredana@yahoo.com', 'BunasearaIubite!', 'Loredana', 'Groza');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (8, 'sbanica@yahoo.com', 'ZanaZanelor', 'Stefan', 'Banica Jr.');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (9, 'moga@yahoo.com', 'SusPeToc', 'Marius', 'Moga');
insert into accounts (account_id, email, pwd, first_name, last_name)
  values (10, 'andra@gmail.com', 'Mamaruta', 'Andra', 'Maruta');
```

Apoi, prieteniile:

```
insert into friends (account_id, friend_id) values (1, 2);
insert into friends (account_id, friend_id) values (1, 3);
insert into friends (account_id, friend_id) values (1, 4);
```

```
insert into friends (account_id, friend_id) values (1, 5);
insert into friends (account_id, friend_id) values (2, 1);
insert into friends (account_id, friend_id) values (2, 6);
insert into friends (account_id, friend_id) values (3, 1);
insert into friends (account id, friend id) values (3, 8);
insert into friends (account_id, friend_id) values (4, 1);
insert into friends (account id, friend id) values (4, 5);
insert into friends (account_id, friend_id) values (4, 10);
insert into friends (account_id, friend_id) values (5, 1);
insert into friends (account id, friend id) values (5, 6);
insert into friends (account_id, friend_id) values (5, 10);
insert into friends (account id, friend id) values (6, 5);
insert into friends (account_id, friend_id) values (6, 1);
insert into friends (account_id, friend_id) values (6, 2);
insert into friends (account_id, friend_id) values (7, 8);
insert into friends (account_id, friend_id) values (7, 9);
insert into friends (account_id, friend_id) values (7, 10);
insert into friends (account_id, friend_id) values (8, 3);
insert into friends (account id, friend id) values (8, 7);
insert into friends (account id, friend id) values (9, 7);
insert into friends (account_id, friend_id) values (9, 10);
insert into friends (account_id, friend_id) values (10, 4);
insert into friends (account_id, friend_id) values (10, 5);
insert into friends (account_id, friend_id) values (10, 7);
insert into friends (account_id, friend_id) values (10, 9);
```

Urmează mesajele postate de utilizatori:

```
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (1, 1, 'Un slagar de neuitat: Tu, iubirea mea (cu Marius Teicu)');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (2, 1, 'Sa mori de dragoste ranita (Festivalul Mamaia 1996)');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (3, 2, 'Mi-am cumparat ochelari noi');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (4, 2, 'Ma gasiti online pe: www.mariusteicu.ro');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (5, 2, 'Da, am compus muzica pentru cel mai boring film: Racheta alba.');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (6, 3, 'Slabeste cu dieta Catalin Crisan!');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (7, 4, 'Vai, ce buna-i fata asta (muzica si text Dragos Docan)');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (8, 5, 'Am jucat in Nea Marin miliardar... Ehe, ce vremuri!');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (9, 5, 'Am fost la farmacie. Da, draga! La Catena!');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (10, 6, 'Mi-e foame.');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (11, 7, 'Maine ma gasiti la Vocea Romaniei.');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (12, 7, 'Am inceput sa lucrez la noul album impreuna cu Fuego!');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
 values (13, 8, 'Mi-e dor de Zana Zanelor');
insert into posts (post id, posted by, text)
 values (14, 8, 'Mi-e dor de Lavinia');
```

```
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (15, 8, 'Mi-e dor de Oana Sarbu');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (16, 9, 'Mi-am cumparat un papion nou');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (17, 10, 'Intre noi e furtuna iar.');
insert into posts (post_id, posted_by, text)
  values (18, 10, 'Ne mintim ca la METEO.');
```

Şi, în sfârșit, "like"-urile:

```
insert into likes (post_id, liked_by) values (1, 3);
insert into likes (post_id, liked_by) values (1, 5);
insert into likes (post_id, liked_by) values (3, 6);
insert into likes (post_id, liked_by) values (6, 8);
insert into likes (post_id, liked_by) values (10, 2);
commit;
```

Schema e pregatită, deși, deocamdată, nu am acordat o atenție deosebită schemei fizice, ci mai degrabă celei logice.

Intuiți ce tipuri de segmente au fost create în schema FB după rularea scripturilor de creare/populare?

Pentru a verifica segmentele create în schema FB, dar și dimensiunea lor, putem folosi următoarea interogare:

```
SQL> column segment name format a17
SQL> select segment name, segment type, bytes/1024 size kb from user segments;
                  SEGMENT_TYPE
SEGMENT NAME
                                         SIZE KB
UK_ACCOUNTS_EMAIL INDEX
                                              64
POSTS
                  TABLE
                                             128
PK POSTS
                  INDEX
                                              64
PK LIKES
                  INDEX
                                              64
PK FRIENDS
                  INDEX
                                              64
PK ACCOUNTS
                                              64
                  INDEX
LIKES
                  TABLE
                                              64
FRIENDS
                  TABLE
                                              64
ACCOUNTS
                  TABLE
```

Tabela POSTS e cea mai mare, având 128KB. Atât are alocat segmentul din spatele tabelei POSTS. La rândul său, acest segment este împărțit în unități de alocare mai mici, denumite extenturi (în română, extensii). Pentru a vedea extent-urile segmentului POSTS, putem folosi următoarea interogare:

Se poate observa că fiecare din extent-urile de mai sus conține câte opt blocuri Oracle. Blocul Oracle este structura fizică cea mai mică în care sunt stocate înregistrările din tabele, dar și metadate specifice blocului: tranzacții care afectează înregistrările din bloc, tipul blocului, cărui segment aparține etc.

Dimensiunea blocului de date Oracle se decide la crearea unei noi baze de date. Implicit este 8KB.

Cum puteți afla dimensiunea blocului bazei de date Oracle cu care lucrați acum?

Fiecare înregistrare stocată în blocul Oracle poate fi localizată prin intermediul unei adrese precise, denumită ROWID. Spre exemplu, pentru a putea a afla ROWID-ul postării cu ID-ul 10, putem executa următoarea interogare:

Având acest ROWID putem ști exact unde se află înregistrarea corespunzătoare. Dat fiind că acest ROWID depinde de locația fizică a înregistrării, nu vă așteptați să obțineți aceeași valoare a ROWID-ului ca cel de mai sus.

Putem decodifica un ROWID folosind pachetul *DBMS_ROWID*. Spre exemplu, ROWID-ul de mai sus poate fi decodificat astfel:

Deci, înregistrarea cu acel ROWID e parte din obiectul cu ID-ul 91997. La nivel fizic, înregistrarea e undeva prin fișierul de date cu ID-ul 7, în blocul 51, și s-ar părea că e prima

înregistrare din blocul 51. Putem să ne prindem repede cine-i obiectul cu ID-ul 91997 și care e fișierul 7:

Alocarea spațiului

Ori de câte ori adăugăm înregistrări sau creăm noi segmente, Oracle trebuie să aloce spațiu pentru noile date. Alocarea spațiului se face pe mai multe paliere: la nivel de tablespace, la nivel de segment și chiar la nivelul blocului Oracle.

Un block Oracle, spre exemplu, stochează înregistrările de jos în sus, spre header-ul blocului care conține tot felul de metadate. Din punctul de vedere al alocării ne interesează proprietățile *PCTFREE* și *PCTUSED*. *PCTFREE* e procentul minim de spațiu liber în bloc de la care se consideră că blocul nu mai poate "primi" noi înregistrări. *PCTUSED* este procentul de utlizare al blocului sub care se consideră că blocul poate fi folosit pentru înregistrări noi. Ca exemplu, dacă presupunem că *PCTFREE* este 20, iar *PCTUSED* este 40, atunci Oracle va insera în blocul oracle până când spațiul liber în bloc ajunge să fie 20%. Din acest moment, în acel bloc nu se mai pot adăuga noi înregistrări. Oricum, e posibl ca înregistrări din acel bloc să fie și sterse, iar spațiul liber în bloc să devină mai mare de 20%. Chiar și așa, Oracle nu va considera acel bloc un candidat pentru noi "INSERT"-uri decât dacă gradul de utlizare al blocului va fi de sub 40%. Aceste proprietăți, deși se aplică blocului Oracle, sunt setate la nivelul segmentului.

Pentru a ține evidența blocurilor libere la nivelul segmentului, se pot folosi două tipuri de management al spațiului: MANUAL și AUTOMAT. Evidența manuală a spațiului implică crearea unor așa-numite FREELIST-uri, stocate la nivelul header-ului segmentului, în care sunt consemnate blocurile libere (vezi logica PCTFREE, PCTUSED). Varianta automată, în locul FREELIST-urilor, folosește niște mapări pe biți (bitmaps) pentru a ține evidența alocării spațiului. Tipul de management al spațiului, AUTOMAT sau MANUAL, se stabilește la crearea tablespace-ului, așa cum vom vedea imediat.

Determinați tipul de managment al spațiului pentru segmentele din schema FB.

Mai departe, să luăm exemplul tabelelor *ACCOUNTS* și *POSTS*. Spuneam că alocarea la nivelul tablespace-urilor în numele segmentul Oracle se face prin extent-uri. Iată:

Se poate observa că tabela *ACCOUNTS*, dat fiind că e o tabelă mică, are doar un singur extent. Pe de altă parte, segmentului tabelei *POSTS*, dat fiind că are mai multe înregistrări, s-ar părea că nu i-a fost suficient un singur extent, prin urmare, Oracle i-a mai adăugat unul nou pentru a face loc mai multor înregistrări.

Din punctul de vedere al alocării extent-urilor, există câteva proprietăți interesante care pot fi setate la nivelul segmentului, prin intermediul clauzei *STORAGE*, cum ar fi: *INITIAL*, *NEXT*, *PCTINCREASE*, *MINEXTENTS*, *MAXEXTENTS*. Totuși abordarea lor e diferențiată în funcție de tipul de tablespace și de tipul de management al spațiului la nivel de segment, de aceea nu vom insista cu aceste proprietăți, mai ales că multe din aceste clauze nu mai sunt relvante în contextul tablespace-urilor de tip "locally managed".

Asemenător segmentului, unde are loc un management al spațiului intra-segment, și la nivelul tablespace-ului trebuie să existe un mecanism de control/evidență a spațiului liber și a celui ocupat. Exită două tipuri de tablespace-uri:

- de tip "dictionary manged", unde managementul spațiului în tablespace se face prin tabele din dicționar (a se evita folosirea lor);
- de tip "locally managed", unde managementul spațiului în tablespace se face printr-un bitmap stocat în header-ul fisierului de date.

Oracle recomandă folosirea tablespace-urilor de tip "locally managed".

Haideți să facem două tablespace-uri noi, unul pentru backup-uri și unul pentru a stoca obiectele de tip index.

SQL> create tablespace fb_idx_tbs datafile 'C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\FB_IDX_TBS01.DBF' size 500K autoextend off extent management local autoallocate;

Tablespace created.

SQL> create tablespace fb_bak_tbs datafile 'C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\FB_BAK_TBS01.DBF' size 500K autoextend off extent management local uniform size 100k;

Tablespace created.

Care ar fi principala diferența dintre clauza AUTOALLOCATE și UNIFORM?

Pentru a evita să tot dăm drepturi de alocare pe fiecare tablespace în parte, putem da dreptul de UNLIMITED TABLESPACE pentru utilizatorul FB. În medii de producție n-o să facem asta, dar pentru testele de acum e în regula:

SQL> grant unlimited tablespace to fb;

Grant succeeded.

De ce ar fi de evitat dreptul de UNLIMITED TABLESPACE pentru mediile de producție?

Acum, haideți să vedem ce indecși avem în schema FB. Vom folosi contul FB.

Pentru a muta index-ul *PK_POSTS* din tablespace-ul *FB_TBS* în *FB_IDX_TBS*, putem da următoarea comandă.

```
SQL> alter index pk_posts rebuild tablespace FB_IDX_TBS;

Index altered.
```


- Verificaţi că, într-adevăr, index-ul PK_POSTS a fost mutat în tablespace-ul FB_IDX_TBS.
- De ce ar fi benefic să izolăm indecșii într-un tablespace separat?
- Scrieți o procedură sau un bloc anonim PL/SQL prin care să se mute toți indecșii din tablespace-ul FB_TBS în FB_IDX_TBS.

Mai departe, vom face o copie a tabelei *POSTS*, dar o vom aloca în tablespace-ul *FB_BAK_TBS*.

```
SQL> create table posts_bak
  2 tablespace fb_bak_tbs
  3 as
  4 select * from posts;
Table created.
```

Observați clauza "TABLESPACE" folosită la crearea tabelei *POSTS_BAK*, care indică exact tablespace-ul tintă.

Cum ar fi să mai adăugăm înregistrări în tabela noastră de backup?

```
SQL> insert into posts_bak select t.* from posts_bak t cross join posts_bak; insert into posts_bak select t.* from posts_bak t cross join posts_bak

ERROR at line 1:
ORA-01653: unable to extend table FB.POSTS_BAK by 13 in tablespace FB_BAK_TBS
```

După cum se poate observa, Oracle protestează cu un mesaj de eroare prin care ne transmite că nu mai poate aloca spațiu în tablespace-ul *FB_BAK_TBS*, pentru tabela *POSTS_BAK*. Ce-i de făcut? În primul rând putem să redimensionăm fișierul de date asociat tablespace-ul *FB_TBS* și sa-l facem mai mare. Dimensiunea sa curenta e de aproximativ 500KB.

Vrem sa-l redimensionă la 2MB.

```
SQL> alter database datafile 'C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\FB_BAK_TBS01.DBF' resize 2M;

Database altered.
```


Ce dimensiune va raporta sistemul de operare pentru fișierul FB_BAK_TBS01.DBF? Verificați cu "File Explorer".

Dacă încercăm din nou comanda de inserare, ar trebui să funcționeze.

```
SQL> insert into posts_bak select t.* from posts_bak t cross join posts_bak;

324 rows created.

SQL> commit;

Commit complete.
```

Dar dacă mai încercăm încă o data aceeași comandă?

```
SQL> insert into posts_bak select t.* from posts_bak t cross join posts_bak; insert into posts_bak select t.* from posts_bak t cross join posts_bak *

ERROR at line 1:

ORA-01653: unable to extend table FB.POSTS_BAK by 13 in tablespace FB_BAK_TBS
```

Pare că ne-am întors de unde am plecat. Aparent, cei 2MB alocați nu sunt suficienți. Deși unii au impresia că DBA-ul Oracle asta face totată ziua, adică face tablespace-uri și alocă mai mult spațiu celor existente, de fapt să tot stai să faci asta non-stop nu e deloc amuzant. Prin urmare, putem folosi clauza AUTOEXTEND la nivelul fișierului de date.

SQL> alter database datafile 'C:\APP\TALEK\ORADATA\TESTDB\FB_BAK_TBS01.DBF' autoextend on next 1M maxsize 400M;

Database altered.

- Încercați din nou INSERT-ul în tabela POSTS_BAK. Funcționează?
- Verificaţi dimensiunea fişierului FB_BAK_TBS01.DBF în File Explorer. Cum explicaţi?
- Ce se poate face dacă nu mai există spațiu liber pe discul pe care se află FB_BAK_TBS01.DBF? Cum mai putem adăuga spațiu tablespace-ului FB_BAK_TBS?